

„Ezt a hazát tehát elvesztettem”

Kiállítás megnyitó a Klapka György Múzeumban. Beszámoló lapunk 4. oldalán

Gimnazisták a Menházban

Rosh Hasanah második napján a komáromi Šulek Gimnázium tanulói látogattak a Menházba Zuzana Hallerová tanárnő vezetésével. A diákok most készülnek fel auschwitzzi látogatásukra. Az egyórás rendkívüli történelemóra keretében Paszternák Tamás vezetésével megtekintették a Schnitzer Ármin Mikromúzeumot és a zsinagógát. Továbbra is szeretettel várunk minden iskolás csoportot! ■

PT

Két kisgyermek született, gratulálunk!

Ezúton gratulálunk Kováč Sophie-nak és férjének kisfiuk születése alkalmából, külön öröm számunkra, hogy Rosh Hasanah-kor a család három generációjával találkozhattunk zsinagógánkban! Gratulálunk a Saláth családnak Panka születése alkalmából! Mazl Tov! ■

Tanuljon héberül!

Két éve sikeresen fut héber nyelvtanfolyamunk. Most szeretnénk ismét felmérni az igényeket, esetleg egy újabb csoportot indítunk kezdőknek. Tanulási szándékát kérjük, jelezze november 15-ig a kile@menhaz.sk címen vagy a 7731-224-es számon. ■

Chanukai előzetes

Chanuka ünnepét nagyszabású koncerttel és gyertyagyújtással ünnepeljük majd december 21-én, vasárnap délután. Részleteket a HH novemberi számában olvashatnak. ■

Miriam Neiger Fleischmann kiállításának katalógusa

AKZSH támogatásával megjelent Miriam Neiger Fleischmann kiállításának katalógusa, amely a hitközségen és a Duna Menti Múzeumban is elérhető. A múzeum tájékoztatása szerint a kiállítást meghosszabbítják 2015. februárjáig. ■

Elkészült a világtalálkozó filmje

Elkészült a Komáromi Zsidók Világtalálkozójáról szóló 10 perces film, Padlovics Ágnes és Drozd Milán alkotása. A bemutatóra terveink szerint november 23-án kerül sor a Menházban. ■

Miriam Neiger Fleischmann kitüntetése

Acfati Magyarajkú Zsidók Emlékmúzeuma és Révész család idei díját a Herzl-nap alkalmából Miriam Neiger Fleischmann festőművésznő kapta! Gratulálunk! ■

Nyertes pályázatok

Balassi Intézet és az EMMI támogatását elnyertük a 2014/2015-ös tanévre kiírandó tanulmányi versenyünkhöz. Jelenleg a 2015. évre beadandó pályázatokon dolgozunk. ■

Fűnyíró ajándékba

A KZSH vezetőségi tagja, Kollár Zoltán fűnyírót adományozott közösségünknek a Menház kertjének rendben tartásához. Köszönjük! ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – szerkesztő: Paszternák Tamás (tamás.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlače: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 5756-ban. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra národnostných menšín 2014. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

✦ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Jakabovits Dezső (Győr), J.D. (Pozsony) és anonimíróikat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ Tovább folytatódott a Schnitzer Ármin Mikromúzeum kiállításának fejlesztése, helyükre kerültek a feliratok.

✦ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége az idén ajándékot küldött városunk polgármesterének dr. Anton Mareknak, Rosh Hasanah alkalmából. A csomagot Kollár Zoltán vezetőségi tag adta át.

✦ A Szlovák Zsidó Fiatalok Uniója (SUZM) november első hétvégéjén Komáromban rendezi őszi tábort.

✦ A KZSH megkezdte a felkészülést dr. Schnitzer Ármin főrabbi halálának 100. évfordulójára. A jubileumi programokat novemberi számunkban közöljük.

✦ A Monostori Erődben került sor a Cigány Tudományos és Művészeti Társaság 23. Nemzetközi Tudományos Konferenciájára, melynek témája a roma holokauszt volt. Az eseményt Lomnici Zoltán, az Emberi Méltóság Tanácsának elnöke nyitotta meg. Beszédet mondott dr. Novák Tamás, Komárom város alpolgármestere, a KZSH vezetőségi tagja, Pasternák Antal, a KZSH elnöke köszöntötte a konferenciát.

Kóser pékárú

Kóser pékárú az alábbi péntekekre rendelhető: **október 22., november 21., december 19.** A teljes választék az alábbi címen látható: www.koserpekseg.hu. Kérjük, hogy a rendelésüket szerdán 14 óráig adják le a menhaz@menhaz.sk címen vagy a 7731224-es számon. A megrendelt termékek péntek délután vehetők át a Menházban. ■

Fehérbe öltözve – gondolatok a komáromi zsinagógából

Zakaton a vonatunk Komárom felé, míg magunk mögött hagyjuk az ismert állomásokat egyre inkább a gondolataimba mélyedek. Pár óra és beköszönt az 5775-ös zsinagógai esztendő, ideje összegezni az előzőt, s lélekben felkészülni a legnagyobb zsidó ünnepekre. Budapesten is köszönhetnénk az „év fejét”, de valamilyen különleges erő hazavonz a Duna és Vág összefolyásához.

Egy-két óra múlva már a Menház kapujában állunk, kicsit izgatottan, mint mindig: Vajon jönnek majd az emberek, lesz minjén? Az elmúlt esztendőket hagyományait követve Riszo-vanijj Mihály recitálásában felhangznak az ősi dallamok. A telt sorok jelzik, idén újra, idén még sikerült méltóan megünnepelni a zsidó újévet. A Nagyünnepek a kis közösségek erőpróbái, az alkalmak, amikor megmérettetünk, bizonyítandó, hogy a kulturális és közösségi programok szervezése mellett a vallási tradíciók megtartására is képesek vagyunk.

Ahogy előre haladunk a liturgiában egyre szebb arcát mutatja kicsiny imaházunk. Kezdem úgy érezni, mintha itt lennének velünk most azok is, aki-

ket az elmúlt két évtized során kísértünk utolsó útjukra az Aranyember utcába. Milyen büszkék lennének most, ha látnák a fehérbe öltöztetett Bimát és a Tóraszekrényt.

Balogh István tanár úr (Scheiber Sándor iskola, Budapest) tanítása Jónásról, a prófétáról sokakat elméledésre ösztökél. Az imák után a Wallenstein Zoltán teremben közös vacsorával ünnepelünk tovább. A mézbe mártott barchesz, az édes étek egy jobb év reményével töltenek el bennünket. Helyiek, rendszeres vendégeink és csak erre az alkalomra közénk érkezők, több mint ötvenen ülnek a finom, Budapestről érkezett kóser ételekkel rakott asztalok körül. Újabb tanításokat hallgatunk meg, majd Szerle Balázs, kö-

zösségünk tagja számol be az izraeli hadsereg Sarel önkéntes programja keretében szerzett friss, szentföldi tapasztalatairól. Köztünk vannak a Tevan Alapítvány képviselői, Tevan Ildikó egy új, a budapesti gettóról szóló kiadványt mutat be, egy példányt könyvtárunknak ajándékozott.

Jó érzés együtt, közösségben nekiindulni az 5775-ös zsinagógai esztendőnek.

Másnap újra imákkal telnek meg a Menház ódon falai. Taslich az udvaron, jelképesen a vízbe szórjuk bűneinket.

***

A tíz bűnbánó nap után újra a vonaton ülünk, Yom Kippurra utazunk Komáromba. A Kol Nidre dallamai alatt végignézek a zsinagóga padsorain, vajon mire gondolhattak az 1890-es, az 1940-es és 50-es években ugyanitt imádkozók ezen a kiemelkedő estén? Hittek abban, hogy majd 5775 Yom Kippurján is héber imák szállnak a magasba a komáromi zsinagógában? A huszonöt órás böjt alatt van idő mindezeket tünődni, s egy kicsit magunkba fordulni. Balogh István tanítása ismét nagy hatást gyakorol a hallgatóságra.

Az ünnep végén újra együtt vagyunk, Mazkir, majd Yom Kippur utolsó imarészletei. Jövőre talán már Jeruzsálemben (?), merül fel a záró sorok hallatán. A böjt utáni első falatokat együtt fogyasztjuk el, ezúttal is a budapesti Semes pékség kóser termékei kerülnek az asztalra.

Remélem, még sokáig utazhatunk egy-egy ünnep előtt, hogy közösen köszöntsük a zsinagógai naptár jeles napjait Komáromban. ■

PA

Vezetőségi ülés

AKZSH októberi vezetőségi ülésén az alábbi témákat tárgyalta: Pasternák Antal elnök ismertette a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége által küldött kérdőíveket, október 31-ig hittestvéreink egy anonim kérdőívet kapnak, amelyen felmérik helyzetüket. Az ívek a KZSH irodában is átvehetők és leadhatók. A lapok szlovák és magyar nyelven egyaránt kitölthetők.

A hitközség is kapott egy kérdőívet, melyen a közösség tevékenységét, tagságának létszámát és anyagi helyzetét szeretnék felmérni. A vezetőség részletesen tárgyalta az egyes pontokat, a kitöltés során a problémás részekhez majd megjegyzéseket fűzünk. Kollár Zoltán ismertette a felújítások állását, erről a témáról külön cikkben számolunk be. A vezetőség tárgyalta a közeljövő programjait és a titkárság új működési rendjét. ■

PT

Folytatódnak a felújítási munkák

Összel sor kerül a Menház udvarán található, jelenleg üresen álló lakás nyílászáróinak cseréjére és az Eöt-vös utca 9-ben a Mikve új ajtót kap. További terveink vannak a ledólt sírkövek felállítására temetőnkben és a Menház szigetelésének javítására. ■

PT

Sorsfordító évek – konferencia

A Magyar Nemzeti Levéltár Komárom-Esztergom Megyei Levéltára és Komáromi Fiókleveletára a Holokauszt 70. évfordulója alkalmából Sorsfordító évek címmel rendezte meg konferenciáját, amely egyben a XXI. Komáromi Levéltáros Szakmai Nap eseménye volt. A tanácskozásnak a Monostori erőd adott helyet. A programon a szakemberek mellett diákok is részt vettek. Számos érdekes, új kutatási eredményt hallhattunk az előadásokon.

A Horthy-korszak mérlege címmel Romsics Ignác történész, akadémikus az egri Eszterházy Károly Főiskola oktatója tartott bevezető előadást. Ezt követően Dr. Kancz Csaba Komárom-Esztergom megyei kormány megbízott üdvözölte a megjelenteket.

Hildegarda Pokreis a Pozsonyi Állami Levéltár Vágsellyei Fiókleveletárának levéltárosa Diplomáciai kapcsolatok a magyar és a szlovák határvidéken élő zsidósággal kapcsolatban címmel adott elő legújabb kutatásairól.

Zsidósors Esztergom vármegyében a 20. században címmű előadásában Kovács Tamás levéltáros, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára főszo-

tályvezető- helyettese az esztergomi, párkányi és bátorkeszi közösségek életét mutatta be.

Gyakorlati megközelítéssel szólt Peragovics Ferenc az esztergomi Dobó Katalin Gimnázium tanára „Egy esztergomi zsidó család története az 1940-es években” címmel a Marmorstein család életéről.

Ezt követően a komáromi deportáltakról hallhattunk, elsősorban a roma Holokausztot érintő adatokról.

Számadó Emese történész a komáromi Klapka György Múzeum igazgatója a kiállításához készült érdekesebb interjúkat ismertette a Holokauszt-történetek (túlélőkkel, illetve a leszár-

mazottakkal készített interjúk) című előadásában.

Sok új adatot tudhattunk meg az „Ember az embertelenségben” Alapy Gáspár Komárom város polgármestere című összeállításból, melyet Csombor Erzsébet főlevéltáros, a Komárom-Esztergom Megyei Levéltár igazgatója készített.

Eddig feldolgozatlan tényeket tudhattunk meg Mgr. Katarína Répásóvá levéltáros, Nyitrai Állami Levéltár Komáromi Fiókleveletára munkatársának érdekes előadásából, amely „A zsidó vagyion árjásítása” címet viselte.

A konferenciát Paszternák Tamás, a KZSH programkoordinátora zárta a komáromi zsidóság élete a Holokauszt után című prezentációjával.

Ezúton köszönjük Csombor Erzsébet igazgató asszonnynak a szép és tartalmas programot! ■

PT

„Ezt a hazát tehát elvesztettem”

Kiállítás megnyitó a Klapka György Múzeumban

Október 17-én, Alapy Gáspár egykori komáromi polgármester deportálásának 70. évfordulóján nyílt meg a jubileumra rendezett kiállítás a Klapka György Múzeum (Dél-Komárom, Kelemen László utca) kiállítótermében. A kis helyiségben személyes történetek, visszaemlékezések, a közösségekről, erődökről, zsidókról, cigányokról embermentőkről. Számadó Emese, a múzeum igazgatója és munkatársai egyéves kutatómunkája eredményeként minden eddiginél komplexebb anyag jött össze, eddig ismeretlen emberek, történetek láthatók a feketére festett falakon. A kiállítás egyik szimbolikus eleme Miriam Neiger Fleischmann képe nővéréről, Marikáról, aki a Holokauszt áldozata lett, amelyet egy megmaradt fénykép alapján festett.

A megnyitóra többen el tudtak jönni a túlélők közül, így ott volt többek Deutch Lajosné, Éva néni Budapestről és Nagyné Strasser Etelka Komáromból. Számadó Emese megnyitó szavai után Simon Attila, a komáromi Selye János Egyetem Tanárképző Kara Történelem Tanszékének vezetője mondott objektív, a magyarság felelősségét is hangsúlyozó beszédet.

A nagy érdeklődés mellett zajló meg-

nyitón többen ott voltak a túlélők leszármazottai és az embermentők utódai közül. Ki kell emelnünk az erre az alkalomra megjelent katalógust, az átfogó mű 290 oldalon szól a korszakról, a helyi események tárgyilagos bemutatása mellett tartalmazza a készített in-

terjúkat, családtörténeteket. A könyvet hitközségünkön keresztül is beszerezhetik, mindenkinek ajánljuk! A kiállítás 2015. április 5-ig látogatható keddtől vasárnapig 10-16 óráig. ■

PT

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

XXXV. rész Kis esti körkép

(2011. szeptember 24.)

Ísmét elmúlt egy szombat. Egy olyan tőprengős, Ramat Ganban maradó. Ülök a kis szobámban, a tv-ben pont a Merci csoki Budapest Keleti pályaudvarán forgatott héber nyelvű reklámja megy. Vicces, mennyit utaztam innen Komáromba az egyetemi évek alatt. Vajon hány tv-néző tudja, hol is készült a felvétel, hányan ismerik fel a MÁV-Startos vonatokat? Másfél órával ezelőtt nekiindultam az alkonyodó Tel-Avivnak, no nem mentem messzire, csak a jól ismert Negba utcán bandukoltam le a Yardenig, aztán balra a pláza és a park felé vettem az irányt. Csütörtökön ugyanis úgy döntöttem, hogy ideje felélni a hűtőmben felhalmozott táplálék halmot, s kihagytam a nagybevásárlást. Ez azt eredményezte, hogy szombat estére erősen megcsappant a fogyasztható élelmek száma. Úti célom az a kisenvedglő volt, ahol az első napokban egy életmentő sült húst fogyasztottam el.

A cafecafe-ban mindig mosolygós arcok fogadják az embert. Kerestem egy jó helyet, ahonnan az üvegfalnak köszönhetően beláttam az áruház előtti teljes teret. Ahogy egyre sötétedett, úgy telt meg étellel a közterület. Sétáló családok, fiatalok, Fülöp-szigeteki metapeletek (idősgondozók) által kísért nyugdíjasok. Ma legalább kétszer esett itt az eső délelőtt. Azt gondoltam ez hoz majd egy kis lehű-

lést is, de nem így történt. Fülledt szombat este köszöntött ránk. Csak ültem, vártam a fűszeres olivaoajban ki-sütött csirke steakemet a sültkrumplival és salátával, s igen-igen, csak néztem ki a fejből, szokás szerint. Gyönyörködtem az ünnepnap után újraéledő, pálmafákkal szegélyezett sétány színes forgatagában. 10–12 percet kellett várni az ételre, amely remélhetőleg helyreállítja a hétfévi gazdasági takarékra fogott ételmezés okozta gyomorbántalmakat. Hazafelé bedobtam még egy növényi alapú parve (páros) fagyit. A tér sarkán lévő szupermarketnél egyre többen várták türelmetlenül a nyitást. Nem láttam ilyet azóta, mikor az előző rendszerben vasárnap esténként friss kiflit árultak a komáromi Lodiár áruház előtt elhelyezett bódéból. A hétféve utolsó óráiban az egész hetes lakótelep, de lehet az egész város ott állt sorban öt friss péksüteményért, amelyet másnap tízórainak vitt az általános iskolába. Ha maradt belőle! Időközben a Negba utca is felélénkült, az egyetlen szombatszegő kisbolt mellett sorra nyíltak a kereskedelmi egységek. Beindult a tömegközlekedés. S hogy telt a hétféve?

A pénteki nap talán mindig a legnehezebb, rugdosni kell magam, hogy nekikezdjek a házimunkának. Fürdőszoba takarítás, felmosás. Ja és a mosás. Egyetlen egy nélkülözhetetlen eszköz hiányzik, a mosógép. Szerintem utoljára Mosó Masa mosott annyit kézzel, mint én. A lényeg, hogy a végére sikerült mindent megcsinálni, sőt még az

ágyneműm áthúzására is találtam extra energiát (több heti halogatás után). Hogy miért nem találta ki eddig még senki azt a szekrényt, amelybe az ember este betölti a koszos ruhát, s reggelre összehajtogatva, tisztán talál mindent. Majdnem leírtam ide egy poént, de hölgyolvasóim nagy részét elveszítettem volna, így önmegtartóztatást tanúsítok. Az esti órák feszülten teltek. Egyrészt Pesten zajlott a kutató bloggerek találkozója – s bár tudtam, biztos kezekre bízom –, mégis az alatt a másfél óra alatt 10 évet öregedtem. Ezzel kb. egy időben párhuzamosan néztem az izraeli 2-es csatornát a tv-n és a CNN-t a laptopomon. Abbas palesztin elnök adta át az ENSZben a független állam elismerését kérő iratokat. Hát meglátjuk majd, hová fejlődnek az események. A blogtalálkozóval lement minden olyan „kötelezettség”, amelyet még odahaza vállaltam izraeli utam előtt.

A péntek kora este hozott még egy szép momentumot. A Komáromi Városi Televízió műsorának kezdetén beszámoltak a polgármester és az alpolgármester nagymamámnál tett látogatásáról. A szombat a pihenésé volt, az erőgyűjtésé a holnapi hétkezdő munkanaphoz.

Dr. Paszternák András Izraelben átélt kalandjai immár könyv formájában is olvashatók. A Kék-fehér hétköznapokat keresse a KZsH titkárságán és a [facebook.com/izraelkonyv](https://www.facebook.com/izraelkonyv) oldalon. Szlovákiában megtalálható a www.diderot.sk, a www.madachkonyv.com, a www.bookline.sk kínálatában. Magyarországon megvásárolható a www.xantusz.hu, www.bookline.hu és a www.libri.hu könyvportálokon. ■

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

11. fejezet 2. rész

A munka talán könnyűnek tetszett, de ez nem volt pont így. Az alsó sorokkal nem volt probléma, de ott is sietni kellett a fal másik oldalára, mielőtt a malter megszárad. A dolog sokkal bonyolultabb volt a felső soroknál. Fischer ugyan épített állványt, amit belül használhattam, de kívül nem volt, aki segítsen. Találtam két csigát, köteleket és egy deszkalapot és az oszlopokon lévő vasak segítségével lehorgonyoztam ezt a tákolmányt, mint egy majom átugrottam a felszereléssel a fal egyik oldaláról a másikra. Büszke voltam a találmányomra, önálló voltam és csak ritkán ba..., akarom mondani, boldondították a fejem, sőt, ha magas látogatás volt, a meister, aki kinevezett, nem fedkezett el eldicsekedni a finissel és bemutatni a „fugenmeistert”.

Közben az idő nem állt meg. Már lassan augusztus vége felé járt, a szelek hűvösödtek. Az építkezés haladt, és már elkezdtek a második emeletet építeni. Egy szép nap hallottam, hogy másnap betonöntés lesz a második emelet alapjára. Ez egy olyan munka, amelyben mindenki részt vesz és tart, amíg befejezik az öntést, a sebek a bokámon eléggé el voltak hanyagolva, elhatároztam, hogy elmegyek doktor Józsihoz, és kérek pár nap betegszabadságot és tényleg kitisztította a sebeket és adott nekem kétnapi szabadságot. Másnap reggel már a napi orvosi vizsgálat után megérkezett futva, intett, hogy menjek ki, a kezembe nyomott egy cédulát, amely visszautal a munkára, mondta, hogy igyekezzek, mert „orvosi bizottság” kell, hogy jöjjön. Később megtudtam, hogy pont fiatalokat, gyengéket kerestek és azokat, akiknek egy hétnél tovább kellett a kórházban maradni, összesen százötvenet. Igyekeztem meglógni a hátsó kijáraton, de pechemre találok egy tisztet, aki a W.C.-ből jött, hiába magyaráztam, hogy vissza vagyok küldve a fontos feladatához, mint „Fugenmeister”, kiküldött a várakozó csoporthoz. Sikertelenül megszabadulni tőle és a csoporttól, de egy másik megint visszalökött. Láttam, hogy kezdik írni a számokat, egy pillanatban, amikor a kárpó nem figyelt oda, ismét elmenekültem. Persze, hiányzott egy a százötvenhez. Nem volt semmi probléma, fogtak egy másikat helyettem.

Másnap az ingadozó léccemen ülök a második emeleti fal tetején, a háznak az út felé eső részén. A ház maga vagy tíz méterrel volt az országút felett. Fűtőrézve folytatam a munkámat, míg egyszerre alattam, az országúton ordítás, sírás, kiabálás: „S’ má Jisrael”. Egy nyitott teherautó és rajta egy szál gatyában a százötven kiszektált, egymás hegyén-hátán, üvöltve. Remegő félelem fogott el, megragadtam a köteleket úgy, hogy a deszka megingott és a rajtalevő veder víz, amit a téglák tisztítására készítettem kiömlött és leesett. Szerencsém volt, hogy a veder csak a ház aljáig esett és nem az országútra, mert oda külön engedélyt kellett volna kérni attól a sváb kutyás vérebtől, aki különben sem szívelte az önálló és előkelő munkám miatt. Addig a napig nem tudtam mi a magasságiszony.

Attól a naptól a helyzet rohamosan romlott. A szeptemberi szelek és az olmos esők nem voltak elegek ahhoz, hogy a munkát leállítsák, de megfagyasztották a csontokat is. Vékony ruháink már kora reggel átmedvesedtek, egész nap nem száradtak meg. A bokámon lévő sebek egyre rosszabbodtak, és ami a legfontosabb, a napi munkám, amelyet addig jókedvvel kezdtem, annyira hogy néha még az éhséget is elfelejtettem, most kínszenvedés lett. Nem segített az sem, hogy mostantól a harmad helyett csak negyed kenyeret kaptunk. De a magasságiszony mindenél rosszabb volt. Amíg a munka benn volt vagy a belső állványokon, addig még tűrhető volt, de amikor el kellett készíteni a csigát és a léccet a kinti munkára, egész testemben remegtem, teljes erőmből fogtam a köteleket, hideg verejték öntött el. Világos volt, hogy valamit tennem kell, mert ezt nem fogom, sokáig bírni. Érthető, hogy a legutóbbi tapasztalataim után, a betegszobához nem mertem közeledni. Másrészt megértettem, hogy a sebek okozta láz napról napra gyengít, a szélben lengő lécc megbolondít, és mindez és a meg nem szűnő éhség arra fog vezetni, hogy nemsokára a betegszobában találok magamat, összetört végtagokkal.

Nem csak a kedvem volt borús. Felső-Szilézia hideg őszi szelei a korai tél előfutárai voltak, a ruháink éjjel sem száradtak meg, pedig bennük aludtunk, az iroda

előtt naponta egyre több halott volt, a gyomormarcangoló éhség, az a tény, hogy a frontról érkező jó hírek dacára semmi sem változik, mindez arra vezetett, hogy lassanként a reményt is elvesztettük. Doktor Fischbein ugyan igyekezett tartani bennünk a lelket, de az utóbbi időben az emberek már nem gyűltek köré, hogy meghallgassák a magyarázatait. Az egyetlen, aki alig változott, az Fischer volt. Ő is összement ugyan az éhségtől, mint mindenki, de rá ez kevésbé hatott. A ruhái is valahogy szárazabbnak látszottak, és én meg voltam győződve, hogy ha mindannyian meghalunk, ő lesz az utolsó.

Nekem ez nem sokat segített. Egy nap, amikor a fal külső oldalán dolgoztam az állványon, úgy látszik, hogy a kimerültségtől egy pillanatra elszundítottam, a leesett veder zaja riasztott fel, alig tudtam az utolsó másodpercben a köteleket végső erőmmel elkapni akkor, amikor a fél testem már a levegőben lógott. Lementem a vederért és azt mondtam magamnak, hogy lesz, ami lesz, én erre az állványra vissza többé nem megyek, este beteget jelentek. Ebben az elhatározásban annak is része volt, hogy reméltem, talán kapok egy szelet kenyeret doktor Józsitól.

Este, miután a várakozók sora megritkult, a doktor levágta a kötést a bokámról, megérezte a genny bűzét, megmérte a lázamat, én már láttam az arcán, hogy az állapotom nem valami jó. Kitént, hogy éppen szerencsém volt, mert elmesélte, hogy tegnap jött vissza a Gross-Rosen környéki táborok központi kórházából, amely innen egy félóránnyira, Wüstegiersdorfban van. Ennek a kórháznak a főorvosa jó barátja doktor Józsinak, ott vannak olyan orvosok, amilyenek itt nincsenek és a kezelés is jobb. Megígérte, hogy ad nekem egy levelet a főorvoshoz, és elmondta azt is, hogy a kórházparancsnok egy S.S. törzsőrmester, egy veszedelmes állapot, akinek jobb nem a kezei közé jutni, de elmagyarázta azt is, hogy nincs semmi más lehetőségem, ha itt maradok, rövid időn belül beadom a kulcsot. Kisült, hogy ewel megmentette az életemet, de ennél jobban értékeltem azt a darab kenyeret, amit tőle kaptam, bár látszott, hogy ő is szívesen megette volna. Nem kissé vagyok büszke arra, hogy uralkodtam magamon és nem kértem. Másnap utaztunk a wüstegiersdorfi kórházba. ■

Folytatása következik...

Dekonstrukció és rekonstrukció a konyhában

Jacques Derrida, francia filozófus módszere a filozófiában a dekonstrukció és a rekonstrukció, illetve fogalmak és formák lebontása és újraépítése és néha új lebontása vezet a végső interpretációhoz filozófiában és irodalomban. Nemegyszer ezt módosítjuk a mindennapi konyhai munkában, minden filozófiai elmélet nélkül.

Vendégeket vártam, házaspárt 6 és 8 éves gyerekekkel. Elhatároztam, mivel mindenki szereti a csokoládés süteményt, készítek csoki tortát. Semmi különös, a megszokott recept, 2 1/2 pohár liszt, 1 tasak sütőpor, 1 pohár cukor, 3/4 pohár kakaó, 3/4 pohár olaj, 4 tojás és 1 pohár víz. Minden hozzávalót mély tálba kell összekeverni és 50 percig sütni. Miután kihűlt csokoládémázzal bevonjuk. Én „lebontottam” a receptet és „újraépítettem” illetve a kakaó helyett karob, szentjánoskenyér port használtam, cukor helyett sztfviát. Ez talán nem lett volna nagy baj, de elnéztem az órát és 50 perc helyett 60-ig sütöttem, a torta kiszáradt és nem volt elég édes még azoknak sem, akik megszokták a nem nagyon édes süteményeket. A csokoládémáz sem mentette meg a tortát,

de az új „lebontás” és utána az „újraépítés” sikeresen bonyolódott le és megmentette a tortát és az én lelkiismeretemet.

A süteményt közepes darabokra vágtam, a konyhai robotgépre adagoltam. Hozzátettem 3 evőkanál datolyamézet, 3 evőkanál csokoládékrém 1 evőkanál baracklekvárt és 2 evőkanál cseresznyelikört. Miután sima lett a keverék, kis golyókat formáztam darált dióval díszítettem. Lehet színes cukorkába vagy darált kókuszba forgatni. Mignon formában tálaltam, az összes elfogyott.

A lebontás és az újraépítés fontos szabálya az, hogy friss vagy nem több mind egy napos ételt használjunk. Ez a módszer akkor van segítségünkre, ha valamiből sokat készítettünk, nem fogyott el és a következő nap más formában akarjuk tálalni. 2 példát mutatok be,

amelyek semmiképpen nem tartoznak a maradékfeldolgozás kategóriába, mert szerintem a legtöbb helyzetben a maradékot ki kell dobni több kárt, okozhatnak, mint örömet.

Nagy tál rántott húst készítettem, de nem fogyott el. Van, aki szereti a hideg rántott húst, de át lehet alakítani.

Hozzávalók: rántott hús panír nélkül, 1 fej friss saláta, 1 vörshagyma karikára vágva, 1 piros paprika karikára vágva, 1 pár kimagozott olívbogyó, 1 kemény tojás karikára vágva, salátaöntet, amelyet elkészítünk olívaolaj, citromlé, só, bors, mustár, kis édesítő és víz keverékből.

Elkészítés: a hozzávalókat tálba rakjuk, ízlés szerint tálalás előtt ízesítjük a salátaöntettel. Hasonlóan lehet, sült csirkét újraépíteni, miután leszedjük a csontról és kis darabokra vágjuk. A fenti salátába lehet főtt krumpli szeleteket és egy-két kanál majonézt keverni ízletes laktató salátát kaptunk. ■

Orna Mondschein

A Lauder iskola a Selye János Gimnáziumban

A szlovákiai Holokauszt emléknap (szeptember 9.) alkalmából a budapesti Lauder iskola Az emlékezet rezonanciái című projektjét mutatta be a Selye János Gimnáziumban. A két iskolának ez volt az első együttműködése, amely a Komáromi Zsidó Hitközség közvetítésével jött létre. Az egésznapos program közös osztályfőnöki órákkal

kezdődött, majd az aulában kulturális programmal fejeződött be, melyen közreműködött a Lauder Zmirim klezmer zenekara és az iskola tanulói. Köszönjük a program megszervezését Lantai Lindának, Radó Annának, Nagy Annának és dr. Králik Zsuzsának. ■

pt

Az Élet menete – új élmények, ismerős érzések

Az ipolysági Szondy György Gimnázium diákjai már 7. alkalommal vettek részt az Élet meneten Auschwitz-Birkenauban, hogy fejet hajtsanak a holokauszt áldozatainak emléke előtt. A Nemzetközi Keresztény Nagykövetség Jeruzsálem (ICEJ) szlovákiai kirendeltségének szervezésében po-

zsonyi, szenyicai, zsolnai, lévai és ipolysági középiskolások közösen emlékezhetek. Iskolánk diákjai a szlovákiai magyar középiskolásokat képviselték ez emlékmemeneten. ■

Tóth Tibor, Ipolyság

Konferencia o rokoch, ktoré boli pre nás osudné

Madarský národný archív – Archív župy Komárom – Ostrihom a vysunuté pracovisko archívu v Komárne usporiadali pri príležitosti 70. výročia holokaustu konferenciu s názvom Roky, ktoré boli pre nás osudné. Konferencia bola usporiadaná v Monoštorskej pevnosti pri príležitosti XXI. odborných dní komáromskych archivárov.

Na programe sa okrem odborníkov zúčastnili aj študenti. V priebehu jednodňovej konferencie sme mali možnosť vypočuť si celý rad zaujímavých a nových výsledkov výskumu z tohto obdobia.

Historik, akademik Ignác Romsics, profesor Vysokej školy Károly a Eszterházyho v Egeri mal úvodnú prednášku o Hortyho období. Následne účastníkov konferencie oslovil splnomocnenec vlády pre župu Komárom - Ostrihom Dr. Csaba Kancz.

Archivárka zo Štátneho archívu Ministerstva vnútra SR, pobočky v Šali, pani Hildegarda Pokreis podala informáciu o najnovších výsledkoch bádania v oblasti diplomatických kontaktov súvisiacich so Židmi žijúcimi pozdĺž slovensko-madarských hraníc.

Osudy Židov v Ostrihomskej stolici v XX. storočí, to bola prednáška Tamása Kovácsa, zástupcu vedúceho odboru v Maďarskom štátnom archíve. Vo svojej prednáške predstavil život komunity v Ostrihome, Štúrove a Bátorských Kosihách.

Ferenc Peragovics, učiteľ z Gymnázia Katalin Dobó v Ostri-

home priblížil účastníkom život rodiny Marmorsteinovcov. Jeho prednáška mala názov História jednej ostrihomskej rodiny v 40-tych rokoch 20. storočia.

Následne sme mali možnosť vypočuť si otázky súvisiace s deportáciou Rómov z Komáromu v roku 1944.

Riaditeľka Múzea Györgya Klapku v Komárome Emese Számadó nás vo svojej prednáške oboznámila so zaujímavými rozhovormi, ktoré pripravila s preživšími, resp. ich potomkami v súvislosti s výstavou o holokauste.

Mnoho nových údajov sme sa dozvedeli z príspevku o starostovi mesta Komárom Gáspárovi Alapovi, pod názvom Lúdia v neludskosti, ktorý predniesla riaditeľka Erzsébet Csombor, hlavná archivárka župného archívu župy Komárom-Ostrihom.

Doteraz nepoznané fakty predniesla archivárka Štátneho archívu v Nitre - pobočky Komárno, pani Mgr. Katarína Répášová, ktorá mala zaujímavú prednášku s názvom Arizácia židovského majetku.

Na záver konferencie prednášal koordinátor programov ŽNO v Komárne Tamás Paszternák. Jeho prezentácia mala názov Život komárňanských Židov po holokauste.

Ďakujeme pani riaditeľke Erzsébet Csombor za pekný a obsažný program. ■

PT

„Túto vlast' som teda stratil"- otvorenie výstavy v Múzeu Györgya Klapku

Pri príležitosti 70. výročia deportácie bývalého starostu mesta Komárom Gáspára Alapyho otvorili 17. októbra výstavu v Múzeu Györgya Klapku v Komárome (výstavná sála na ulici Lászlóa Kelemena). V malej miestnosti je zozbieraný materiál, spomienky o komunite, pevnostiach, Židoch, Rómoch a aj o záchrancoch. Tento materiál zozbierala riaditeľka múzea Erzsébet Számadó so svojimi kolegami v priebehu jedného roka, čím boli schopní zostaviť taký materiál, ktorý je o neznámych ľuďoch, sú to neznáme histórie znázornené na čiernych stenách. Symbolickým prvkom výstavy je materiál o sestre Miriam Neiger Fleischmannovej, o MARIKE, ktorá sa stala obeťou holokaustu, obsahujúci fotografiu, ktorú zostavili na základe jednej starej fotky.

Na otvorenie výstavy prišli aj niektorí z preživších, medzi

nimi aj pani Eva Deutsch z Budapešti a Etelka Nagyová (Strasserová) z Komárna. Po otváracích slovách pani riaditeľky Erzsébet Számadó predniesol objektívny prejav vedúci katedry histórie Univerzity J. Selyeho Attila Simon, ktorý zvýraznil aj objektívnu zodpovednosť Maďarov.

Na otvorení výstavy, o ktorých bol značný záujem, sa zúčastnili aj potomkovia preživších a aj záchrancoch. Musíme zvýdihnúť aj katalóg výstavy, ktorý na 290 stranách popri miestnych udalostiach podáva objektívny obraz, obsahuje reportáže, histórie rodín.... Knihu si môžete kúpiť aj u nás na ŽNO, každému ju odporúčame! Výstavu si môžete prehliaďnúť do 5. apríla 2014, od utorka do nedele medzi 10. a 16. hodinou. ■

PT

V bielom oblečení – myšlienky zo synagógy

Kolajnice vlaku klepocú smerom do Komárna, nechávame za sebou známe stanice a ja sa zahlbujem do svojich myšlienok. Ešte niekoľko hodín a už bude nový synagogálny rok 5775, teraz nastal čas sumarizácie predošlého a duševnej prípravy na najväčší židovský sviatok. Mohli by sme pozdraviť „hlavu roka“ aj v Budapešti, ale nejaká mimoriadna sila ma ťahá domov, k sútoku Váhu a Dunaja.

Za jednu-dve hodiny stojíme vo dverách Menházu, sme ako aj inokedy trochu vzrušení: prídu ľudia, bude minjan? Dodržíme tradície z predchádzajúcich rokov a Mihail Risovanič začne recitovať starodávne melódie. Lavice plné ľudí signalizujú, že aj v tomto roku dôstojne oslávim židovský Nový rok. Vysoké sviatky sú skúšobným kameňom malých synagóg, je to príležitosť, keď čelíme skúške, dokazujeme, že popri organizácii kultúrnych a komunitných programov sme schopní dodržať aj naše cirkevné tradície.

Ako napredujeme v liturgii, naša malá modlitebňa ukazuje stále krajšiu a krajšiu tvár. Začínam mať taký pocit, že teraz sú medzi nami aj tí, ktorých sme za posledné dve desaťročia vyprevadili na poslednej ceste do Ulice Zlatého človeka. Akí by boli pyšní, keby videli, že bima a skriňa Tóry je oblečená v bielom.

Pedagóg zo školy Sándora Scheibera

v Budapešti István Balogh podáva výklad o Jonášovi, o prorokovi a toto nás povzbudzuje na ďalšie premýšľanie. Po modlení prejdeme do sály Zoltána Wallensteina, kde pokračujeme v oslavách chutnou večerou. Barches namočený do medu a sladké jedlá nám prinášajú nádej, že budúci rok bude sladší. Okolo stola, preplneného vynikajúcimi kóšer jedlami, ktoré priniesli z Budapešti, sedia tí, ktorí k nám prichádzajú pravidelne, ale sú srdečne vítaní aj tí, ktorí sú tu prvýkrát. Vypočujeme si ďalšie učenie, člen našej komunity Balázs Sverle hovoril o čerstvých skúsenostiach zo Svätej zeme, kde sa zúčastnil na programe dobrovoľníkov Sarel v izraelskej armáde. Medzi nami sedia aj predstavitelia Nadácie Tevan, Ildikó predstavuje novú knihu o budapeštianskom gete.

Je to dobrý pocit sedieť tu spolu v komunite a takto začať nový synagogálny rok 5775!

Na druhý deň opäť odznejú modlitby

naplňajúce múry synagógy. Tašlich bol na dvore a symbolicky sme všetky svoje hriechy vspali do vody.

***

Po desiatich dňoch pokania sedíme znovu vo vlaku. Cestujeme do Komárna na sviatok Jom kipuru. V priebehu Kol Nidre sa obzriem a rozmyšľam nad tým, čo si asi mysleli tí, ktorí tu sedeli a modlili sa v tento významný večer v rokoch 1890, v roku 1940 alebo v 50. rokoch minulého storočia? Verili, že aj v roku 5775 sa v tento významný večer na sviatok Jom kipuru tu bude modliť? Že tu, v tejto synagóge, budú znieť hebrejské pesničky a budú sa vznášať až do neba? V priebehu 25-hodinového pôstu je čas premýšľať nad takými otázkami a rozmyšľať aj o sebe. Slová Istvána Balogha opäť dojali mnohých poslucháčov.

Na konci sme opäť všetci spolu, odznie Mazkir a posledné state modlitieb. Na budúci rok v Jeruzaleme (?), vynorí sa v našej myšli. Spoločne si pochutnáme na prvom súste upečenom v kóšer pekárni Semes v Budapešti.

Verím, že ešte dlhé roky budeme môcť nasadnúť pred sviatkami do vlaku a cestovať do Komárna, aby sme spoločne pozdravili význačne sviatky. ■

PA

Zasadnutie vedenia

Vedenie ŽNO v Komárne na svojom zasadnutí prerokovalo nasledujúce témy: predseda Anton Pasternák oboznámil prítomných s dotazníkom, ktorý zaslalo ÚZ ŽNO, do 31. októbra obdržia členovia anonymný dotazník, cestou ktorého by ústredný zväz chcel zmapovať situáciu. Dotazníky v dvoch jazykoch, v slovenčine a v maďarčine, si môžete prevziať v kancelárii ŽNO. Aj vede-

nie obdržalo dotazník, pomocou ktorého by chceli zamerať činnosť komunity, počet členov a finančnú situáciu. Vedenie podrobne prerokovalo jednotlivé body, v priebehu vyplňania sa vyjadríme k problematikým častiam. Zoltán Kollár podal referát a stave rekonštrukčných prác, s touto témou sa zaoberáme v osobitnom článku. Vedenie ďalej prerokovalo program nasledujúceho obdobia a nový pracovný poriadok sekretariátu. ■

PT

Pokračujú rekonštrukčné práce

Vpriebehu jesene sa uskutočnila výmena okien a dverí na byte vo dvore Menházu, ktorý je teraz prázdny. Na mikve na Ulici Eötvösa 9 osadili nové dvere. Máme aj ďalšie plány, napr. obnovu spadnutých náhrobných kameňov na cintoríne a opravu izolácie na budove Menházu. ■

Gymnazisti v Menháze

Druhý deň Roš Hašana prišli do Menházu študenti z Gymnázia Šuleka s vedením pani učiteľky Zuzany Hallerovej. Študenti sa teraz pripravujú na cestu do Osvienčimu. V rámci nezvyčajnej hodiny dejepisu si pod vedením Tamása Pazsternáka prezreli Mikromúzeum Ármina Schnitzera a synagógu. Aj naďalej srdečne očakávame skupiny študentov! ■

Blahoželáme – narodili sa dve deti

Touto cestou blahoželáme **Sophii Kováč a jej manželovi** pri príležitosti narodenia syna, je pre nás osobitne radosťou to, že na sviatok Roš Hašana sme sa streli v našej synagóge s tromi generáciami tejto rodiny. **Rodine Saláthovej** blahoželáme pri príležitosti narodenia dcéry Panky. MazITov! ■

Dostali sme kosačku

Člen vedenia našej ŽNO Zoltán Kollár daroval našej komunite kosačku, aby sme mohli udržiavať novú záhradu Menházu. Ďakujeme! ■

Kóšer pečivo

Kóšer pečivo si môžete objednať na nasledujúce piatky: **22. október, 21. november, 19. december**. Sortiment nájdete na nasledujúcej stránke: www.koserppekseg.hu. Prosíme vás, aby ste objednávky odovzdali najneskôr do stredy 14.00 hod na adrese menhaz@menhaz.sk alebo na tel. čísle 7731224. Objednávky si môžete prevziať v piatok. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ Spravodajcu, Komárňanskú židovskú náboženskú obec a klub Šalom podporili: Dezső Jakabovits (Győr), J.D. (Bratislava) a darcovia, ktorí si priali zostať v anonymite. Ďakujeme!

☆ Pokračovali sme v dopĺňaní výstavy v našom mikromúzeu Árpina Schitzera, v priebehu mesiaca október umiestnime nápisy.

☆ ÚZ ŽNO aj v tomto roku zaslalo pri príležitosti Roš Hašana darček primátorovi mesta dr. Antonovi Marekovi. Darček odovzdal člen vedenia našej ŽNO Zoltán Kollár.

☆ Slovenská únia židovskej mládeže usporiada jesenný tábor v tomto roku koncom prvého víkend mesiaca november v Komárne.

☆ ŽNO v Komárne začalo s prípravami na 100. výročie úmrtia hlavného rabína Árpina Schnitzera. V novembrovom čísle vás oboznámime s programom jubilea.

☆ V Monoštorskej pevnosti usporiadala 23. medzinárodnú vedeckú konferenciu Vedecká a umelecká spoločnosť Rómov. Konferenciu otvoril predseda Rady pre dôstojnú ľudskosť dr. Zoltán Lomnici. Prejav mal viceprimátor mesta Komárno, člen vedenia ŽNO dr. Vojtech Novák a predseda ŽNO Anton Pasternák.

Pokračujú rekonštrukčné práce

Viac na strane 3.

Učte sa po hebrejsky! Jazykový kurz v Komárne

Už druhý rok u nás úspešne prebieha jazykový kurz hebrejčiny. Chceli by sme urobiť prieskum o záujme adeptov, prípadne by sme založili ďalšiu skupinu pre začiatočníkov. V tom prípade, ak by ste sa chceli učiť po hebrejsky, oznámte nám to na adrese kile@menhaz.sk alebo na telefónnom čísle 7731-224. ■

Dokončili film natočený pri príležitosti svetového stretnutia

Dokončili 10-minútový film zo Svetového stretnutia komárňanských Židov. Je to dielo Ágnes Padlovicovej a Milana Drozda. Slávnostné premietanie sme naplánovali na 23. novembra v Menháze, o podrobnostiach sa dočítate v novembrovom čísle Spravodajcu. ■

Katalóg o výstave

Spodporou ŽNO vydali katalóg výstavy Miriam Neiger Fleischmanovej, ktorý je dostupný aj v našom múzeu. Podľa informácie Podunajského múzea výstavu predĺžia, návštevníkov očakávajú až do februára 2015! ■

Predbežne o Chanuke

Sviatok Chanuky budeme oslavovať veľkolepým koncertom a zapálením sviečok v **nedelu poobede 21. decembra**. Podrobnosti zverejníme v novembrovom čísle. ■

Návšteva v Győri

Pri príležitosti sviatku Sukot sme išli na výlet. Cestou do Mosonmagyaróváru sme sa zastavili v Győri a prezreli sme si židovské pamiatky. Na dvore bývalej synagógy, ktorá je teraz koncertnou sálou, nás čakal predseda ŽNO Tibor Villányi, ktorý srdečne privítal celú skupinu. Po oboznámení sa s históriou, sme si prezreli bývalú veľkú synagógu a následne aj miestnosť, ktorú používajú ako modlitebňu. Naproti je krásne obnovená ich budova Menházu, v ktorej v lete otvorili stálu výstavu o histórii miestnej komunity, o židovských sviatkoch a rôznych cykloch života. V tejto budove chcú zariadiť študijné stredisko. Po obsažnej prehliadke sme pokračovali do Mosonu. ■